

הַלְבוּת דְּבָרִים תְּנוּחָהִים בְּפְעוּדָה סִימָן קַעַח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

אין זה שני מקום פנין שהוא בחדר אחר.

הגר"ש וואזנר (שערי הברכה פי"ט הע' כז), ולענין חדרים שונים בבנין של פנימיה, הסתפק הגר"ח שיינברג (חידושי בתרא) אם נחשב הדבר כשני חדרים באותו הבית, או שמא נחשבים כשני בתים. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ב תשובה טז) כתב שאף הוצא מדידה אחת דרך חדר המדרגות לדידה של אחרים בקומה אחרת, נחשב רק כיוצא מחדר לחדר, הואיל ושתיהן תחת קורת גג אחד.

ולגבי הוצא מדירתו לחדר המדרגות, דעת הגר"ש אויערבך (שבות יצחק שם) שיש להקל בדבר להחשיבו כיוצא מחדר לחדר, כיון שחדר המדרגות שייך גם לו. וכן כתב הגר"ח קרליץ (חוט שני שבת ח"ד פפ"ה עמ' צו). אכן דעת הגר"ש וואזנר (שם הע' כח) שיעיאה לחדר המדרגות נחשבת כשינוי מקום, הואיל והיא רשות אחרת. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שם) והגר"ח שיינברג (שם). אלא שאם יוצא לחדר המדרגות במקום הסמוך לפתח הבית ומיוחד לשימוש, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שאינו נחשב כשינוי מקום.

ודין זה, כתב הקצות השלחן (סי' נז בדה"ש ס"ק ב) שאינו אלא בחלון העומד בסמוך לפתח ממש, שאם לא כן, תיכף כשיצא מהחדר לפני שיגיע לכניס החלון, נעלם ממנו המקום הראשון, ונחשב כמי שעקר את מקומו.

ולגבי קידוש, הסתפק הדעת תורה (סי' רע"א ס"א) אם צריך שיראה את מקומו בפועל, או שדי במה שיכול לראותו. ובחי' אדם (כלל גט ס"ז) משמע שאין צריך לראות בפועל. ודעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב פני"ד הע' כב, ובחי' שם), שאם עומד על יד חלון אשר ממנו יכולים לראות את המקום הראשון אפילו שעומד עם הנב לצד החלון ופניו לצד אחר, נחשב כמי שיכול לראותו.

13) ואם אינו רואה את מקום אכילתו כלל, אלא רק מקצת מן החדר שבו אכל, כתב הערוך השלחן (סי' שדי בזה, וכן דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב שם) לגבי דין קידוש במקום סעודה, שאם יכול לראות מקצת מן החדר שבו נעשה הקידוש מועיל הדבר, וסיים בצי"ע, וכן כתב הגר"ח קרליץ (חוט שני שבת ח"ד פפ"ה עמ' צו) שמועיל. אמנם הקצות השלחן (שם) כתב, שאינו נחשב כרואה את המקום שאכל אלא אם כן רואה מקצת מן הדי' אמות הסמוכות למקום בו אכל.

14) אמנם להלן (ס"ק לט) סתם וכתב, שראיה אינה מועילה מבית לבית.

[משנ"ב ס"ק יד]

ואפילו רק אחר.

15) ואם נודענו חבריו למקום אחד במקרה, ולא נתחברו יחדיו לאכילה, דעת הגר"ח שיינברג (חידושי בתרא) שאין הם נחשבים כחברים לענין זה. וכן כתב הגר"ח קניבסקי (שאלת רב ח"ב פט"ז ס"ק לה). אכן דעת הגר"ח קרליץ (חוט שני ברכות עמ' קעג) שבהור' שאוכל בישיבה ומניח חברים שאין לו שייכות עמהם, נחשב כמניח מקצת חברים.

[משנ"ב ס"ק טו]

דינין שושאר מקצתן במקומן לא פסקה סעודתן בהוציאם.

16) ואם החברים בירכו ברכה אחרונה בטרם חזרו אלו, כתבו המאמר מדכי (סי' ד) והברכת הבית (שער כ ס"ז) שבטלה קביעותם של היוצאים על ידי כך.

ובאופן שקמו החברים ממקומם והלכו למקום אחר, דעת הגר"ח שיינברג (צנהר אהל ברוך עמ' תמו) שנחשב הדבר כשינוי מקום. מאידך דעת הגר"ח קניבסקי (שאלת רב ח"ב פט"ז ס"ק לג) שאם הלכו החברים לחדר אחר באותו הבית, ספק הוא אם נחשב הדבר כשינוי מקום. וספק ברכות להקל.

[משנ"ב ס"ק יא]

רצח לומר, שפשיע ברכה חשב לאכלה גם במקום ההוא.

8) בביאור מה שכתב 'חשב לאכול', דעת הגר"ח קרליץ (חוט שני שבת ח"ד עמ' צו ס"ק י) והגר"ח קניבסקי (שאלת רב ח"ב פט"ז ס"ק לו) שמספיק שיחשוב ללכת באמצע אכילתו, אף מבלי לחשוב שאוכל שם.

9) בביאור מה שכתב 'חשב לאכול' גם במקום ההוא, כתב הגר"ח קניבסקי (שם ס"ק לו) שדי במה שרענו לילך לאיזה מקום שירצה, ואין צריך שידע מתחילה להיכן בדיוק ילך. ואף אם חשב ללכת למקום אחד ולאחר מכן נמלך והלך למקום אחר, כתב שם (ס"ק לה) שמועילה דעתו הראשונה.

[משנ"ב ס"ק יב]

הינו תחת גג אחר.

10) ולגבי מרפסת שאינה מקורה, דעת הגר"ש אויערבך (שבות יצחק נר שבת פי"ב ס"ד ס"ק ג) והגר"ח שיינברג (צנהר אהל ברוך עמ' תמו ס"ק א) שאפילו שאין לה גג נחשבת כחלק מהבית, ודינה כמחדר לחדר, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ב תשובה טז). מאידך דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שם) שהליכה למרפסת שאינה מקורה נחשבת כשינוי מקום. והגר"ח קרליץ (חוט שני ברכות עמ' קעב) נשאר בזה בספק. והוצא לחצר פרטית שאינה מקורה, דעת הגר"ש אלישיב (שם) והגר"ח שיינברג (צנהר שם ס"ק ב) שנחשב הדבר כשינוי מקום. אכן, לדעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"ז עמ' לד) בין מרפסת שאינה מקורה ובין חצר אינן נחשבות כבית אחר אלא דינן כחדר אחר באותו הבית הואיל ורשות אחת הן עם הבית.

ומרפסת שחלקה מקורה וחלקה לא, דעת הגר"ח קרליץ (שם) שאין ההליכה מהחלק המקורה לחלק שאינו מקורה נחשבת כשינוי מקום, שהרי המרפסת כולה מקום אחד הוא.

והוצא מכירתו לסיכה, כתב לקבון (סי' רע"ג ס"ק ה) לגבי קידוש, שאם הסוכה בתוך הבית, שהוטר היציע ואין הפסק ביניהם במחיצה אחרת אלא במחיצת הסוכה, הרי זה נחשב שהסוכה היא חלק מן הבית, ואין זה נחשב כשינוי מקום. אבל אם הסוכה עשויה מוחץ לבית ומחיצות הבית מפסיקות ביניהם, הרי זה נחשב כשינוי מקום מחדר לחדר, וכן לגבי שינוי מקום בברכה, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שם ס"ק ד) שאם יש הפסק של שלשה טפחים בלא גג בין הבית לסיכה, נחשב הדבר כשינוי מקום, אך אם יש ביניהם קירוי של יריעת בד די בכך שלא יחשב הדבר כהפסק.

[משנ"ב שם]

או מבית לעליהם, וכו', אפילו דרך חלון. ואפילו תקצת תקומה, נפוי מועילה, וכו', דאפשר דאין להקל על-ידי ראית תקומה.

11) ואם החדר השני שייך לאדם אחר, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב פני"ד הע' כז) לענין קידוש, שנראה שנחשב הדבר כבית אחר. ואף אם נתן לו אותו אדם רשות להשתמש בחדר זה, גם כן יש להסתפק שמא נחשב הדבר כבית אחר. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק נר שבת פי"ב ס"ד ס"ק ב) שהוצא מביתו לבית חברה, אף אם שני הבתים נמצאים תחת קורת גג אחת, מ"מ נחשב לשינוי מקום, וכן דעת



הלכות דברים הנותרים בפעולה סימן קעח

פא באר הגולה

ג בית יוסף מלשון
הקפ"ס ד פסחים
שם הלשון הקפ"ס
ש

(א) [א] (ז) למפרע על מה שאכל, (ח) וחזור ומכרף בתחלה *המוציא ואחר-כך יגמר סעודתו. **אָכַל** אם דבר עמו פתוך הבית, אף-על-פי ששנה מקומו (ט) מפנה לפנה אינו צריך לברך: הגה (י) [וענין לקמן סימן רעג. (יא) אם היה נשתי לאכל במקום אחר לא מקרי שנוי מקום, והוא שיהיה שני המקומות (יב) בבית אחד. וענין לקמן סימן קפד]: **ב** יתברר שחיי יושבים לאכל ויצאו (יג) לקראת חתן או לקראת פלה, אם הניחו שם (יד) מקצתו, חוזרים למקומם וגומדין סעודתן ואינם צריכין (טו) לברך שניה, ואם לא הניחו שם אדם, (טז) קשה יוצאים צריכים לברך למפרע (יז) וקשה חוזרים צריכים לברך בתחלה, (יח) וכן

שערי תשובה

[א] למפרע. עכ"ט. וענין מג"א מ"ש ב"ק ב פ"הא מקומו הראשון לא מקרי שנוי מקום. וענין פאן הענין שראוי בדני שנוי מקום וכמו דמסדר לקוד אפלו וואה מקומו לא מהני אם לא היה דעתו מתחלה לאכל בתוך האחר כו'. עין ט"ו:

באר הגולה

* ה'מוציא'. ואם הפליג והפיח דעתו, נוטל ידיו ומכרף עם 'נטילת ידים', ואם לא הפיח דעתו משמירת ידיו, יש לענין בדרך לענין נטילה: (א) * בבית אחד. עין במשנה ברורה דהני בתוך אחד. כן פה המגן אברהם ושארי אחרונים, דמסדר לתוך אף בבית אחד הוי שנוי מקום, וכן משמע בסימן רעג והקפ"ס א כאן [וענין שם בטור ובית יוסף שסוברים פן בפשיטתו], אלא דאם רוצה מקומו הראשון או שהיה דעתו בזה בשעת ברכה יש להקל בזה, כמו שכתוב למעלה בסעיף א. ולפי זה אם אכל פרוח ומשקין שאין טענין ברכה במקומו ונכנס באמצע לתוך אחר, שאין רוצה מקומו הראשון, אסור לו לאכל שם בלא ברכה לכלי עלמא [דאף לדעת הה"ה לקפה, בפרות ומשקין מדין], ואף בתוך למקומו תא עתה ברכה לבתחלה. והנה דבר זה, אף שהוא כתוב בכמה אחרונים קשה מאד לזנוח בזה. וכמו שראוי העולם נוהגין בו. וחפשי במקורו הדין והמצאתי שאין דין זה כבאר, דהמצינו בפסחים ק"א בתוספות דבור המתחיל 'אכלי וברא"ש שם יראה דזהו רק לפי גרסא דגרסי בגמרא גבי קדוש "אכל במקום לקום וכי" וילדיהו דין קדוש במקום סעודה ושנוי מקום שרין. אבל אם גרסי "אכל מפנה לפנה לא" נהיה כנכחים לומר דסובר הגמרא דמפנה לפנה ומסדר לתוך שרים אחרי שהם תחת גג אחד, ואם נחמיר במסדר לתוך הוא הדין דצריך להחמיר במפנה לפנה [דאי לאו הכי פאי מתי הגמרא ראייה מרב ענין. דהתם הוי סגורא לארעא], ואס"פ פד מקלינן אחר-כך במפנה לפנה לענין שנוי מקום, וכלל בענין זה גם במסדר לתוך, דזוהי במפנה לפנה מקרי שנוי לענין שנוי מקום. וכלשונא דגמרא שם: לא שנו אלא מבית לבית, דהא לפי גרסא זו על-כרחי דצריך לחלק בין דין שנוי מקום לדין קדוש במקום סעודה, וכמו שכתב בהדושי מהר"ם חלא"ה [שהנה פליגי הרשב"א] דלענין קדוש בעינו מקום סעודה ממש ומקום פתא גרים, לכך אפלו ספנה לפנה אסור. אבל לענין שנוי מקום, בעקרה גמורה סליא מלתא ומפנה לפנה לא הוי עקירה, עין שם. והנה גרסא זו "סבר כנה וכי" אבל מפנה לפנה לא, מצאתי בכמה ראשונים, והוא בפרוש ר"ח והב"ב ג ובר"ף וכן בהדושי מהר"ם חלא"ה [והנה אף מי שירצה לדחות דאיהו זו ויאמר דעל-כרחי לא מצינו הפך בהראשון בענין שנוי מקום אלא במפנה לפנה, וכמו שמשום הגמרא "אכל ספנה לפנה לא", אשיב לו: גם אסור לא מצינו, דאדוקת מסיפא דלשנא, נזק מראש הסימנא דקמרא הגמרא "לא שנו אלא במבית לבית", ומסדר לתוך לא הוי בכלל זה]. והנה דעת הרמב"ם פ"ה בבית יוסף דהוא סובר גמ"ס פתוספות והרא"ש דקדוש במקום סעודה ושנוי מקום דיקם שנה, וכי היכי דמחמירין במסדר לתוך לענין קדוש הוא הדין דמחמירין לענין שנוי מקום, ולא מקלינן אלא מצוית לזוית באותו תוך. אבל מהרב המגיד בפרק כט מהלכות שבת מוכח בהראשון דסובר דדעת הרמב"ם להפך. דמסלקין בין קדוש במקום סעודה ובין שנוי מקום בסעודה, וקשוני מקום אף מסדר לתוך לא הוי שנוי מקום, דגם הוא גורם שם בגמרא

באר היטב

(א) למפרע. פי' לתחלה צריך לברך בהמ"ז קדם שיעקר כמ"ש ס"ב, ואם לא ברך קדם שיעקר צריך לחזור למקומו ולברך בהמ"ז ואח"כ יאכל במקום שירצה. רק שיברך המוציא תחלה, וענין ס"ו קפד:

משנה ברורה

(ז) למפרע. ובמקומו הראשון. ולבתחלה בפרושה לצאת ממקומו צריך לברך ברכת המזון קדם שיעקר, כמו שכתב סעיף ב, ורק בדיעבד בשלא ברך בתחלה, צריך אחר-כך לחזור ולברך ברכת המזון במקומו, שכן הוא מצותו, ואחר-כך יברך 'המוציא' ויאכל במקום שירצה: (ח) וחזור ומכרף בתחלה 'המוציא'. והנינו בשע"מ דבאמצע סעודה פת. וכל-שכן אם לא אכל בתחלה רק פורה או משקין, בודאי שיהי שנוי מקום, וכדלקמה בסעיף ב: (ט) מפנה לפנה. הנינו באותו הדר, (י) ואף שאין נראה לפענו מקומו הראשון מתחת הפסק דבר מתשמישי הבית, כמו תנור או פאראווא"ן וכו' ויצא בזה, אין זה שנוי מקום כיון שהוא בתוך אחרים: (י) וענין לקמן וכי'. ורצה לומר, דשם מדין לענין שנוי מקום גבי קדוש, והוא הדין לענינו: (יא) אם היה נשתי. ורצה לומר, (י) שבשעת ברכה חשב לאכל¹⁵¹ גם במקום ההוא¹⁵²: (יב) בבית אחד. הנינו (י) פחת גג אחרים, ואפלו מסדר לתוך או מבית לעיל¹⁵³, ואף שאין רוצה מקומו; (ט) והוא הדין אם רוצה מקומו הראשון שאכל שם אפלו: הנה חלו¹⁵⁴, ואפלו מקצה מקומו, נמי מציל¹⁵⁵, אף שלא היה דעתו מתחלה. ודוקא מסדר לתוך באותו בית, (ט) אבל מבית לבית, אף שסמוכין זה לזה, מסתפקים האחרונים דאפשר דאין להקל על-ידי ראיית מקום¹⁵⁶. ודע. שלפי המבאר לקמן בהג"ה דאנו נוהגין כהפוסקים שלא לברך על-ידי שנוי מקום כשעומד באמצע סעודה פת. (י) חו אין נפקא-מננה לדינא כל החלוקים האלו שהפרינו לענין שנוי מקום, רק לענין מסבין לאכל פרות ושאר משקין, דבהם לכלי עלמא שיק דיין שנוי מקום: **ב** (יג) לקראת חתן וכי'. והוא הדין בשניצא (יד) לדבר הרשות, והא דנקט "לקראת חתן", לרבותא, דכלא הניחו שם אדם, צריך לברך ברכת המזון מקדם שניצאו אף שיוצאין לדבר מצוה: (יד) מקצתו. ואפלו (יז) רק אחרים: (טו) לברך שניה. הנינו ברכת 'המוציא', אף ששנוי מקומו בינתיים, דכיון שנושאר מקצתו במקומו לא פסקה סעודתו בהוציא¹⁵⁷: (טז) קשה יוצאים וכי'. דכיון שלא הניחו שם אדם נפקה סעודתו על-ידי הוציא, וקשה לכל אחר-כך הוי בסעודה חדשה: (יז) קשה חוזרים וכי'. באמת כבר פתב זה בסעיף א, וכפל הדברים (יג) בשביל החידוש דהניח מקצת חברים, או למה שכתבנו בסעיף יג: (יח) וכן אם היה וכי'. אשמיצין (יד) דגם בזה מהני

לפי קדוש: "סבר מנה וכי" אבל מפנה לפנה לא וכי" [וכנרת הגאונים הנ"ל]. ומפרש שם דבר זה קאי על מסדר לתוך. דמפנה לפנה הנינו מפנה אחד שבבית לפנה השני שבסוף הבית, אף שבאמצע מהחלקים הדרים הרבה [והיכי פרוש זה מדובר הגאונים, עין שם. ובהו מתחשב שפיר הגמרא דמתי ראייה

שער הצינון

(א) מגן אברהם והגר"ז חיי"א אדם בכלל נט ומגן גבורים: (א) מאמר מרדכי וחיי"א אדם ושי"א: (ז) אחרונים בסימן רעג: (ח) מגן אברהם והגר"ז חיי"א אדם ושי"א, ולא פאן הענין: (ט) עין בלבוש ישרד וכן בדרך החיים בהלכות קדוש דעתו שם דמבית לבית לא מהני ראייה מקום אם לא שהיתה דעתו לזה מתחלה. וכתב גם בסימן רעג לא נזכר זה רק בשם יש אומרים, ורמ"א לא העתיקו באן לדינא. אכן לענין מסדר לתוך נראה דיש לסתוף על דעת המגן אברהם ושארי אחרונים בזה ואף דהאבות העליון חולקין. אמרי דעצם הדין דמסדר לתוך הוי בכלל שנוי מקום אינו מברך כל-יפה, דיש כפה ראשונים דפליגי בזה, וכמו שכתבנו בבאר הגולה: (י) אחרונים: (יא) אחרונים: (יב) גמרא: זקן או חולה, ולאן דוקא זקן. אלא דאקרא דמילתא נקט "ב"י והגר"א": (יג) הגמרא: (יד) מגן אברהם ואלהי רבה והגר"א ושארי אחרונים, דלא כ"ט. וענין ברא"ש פרק ערכי פסחים סימן כו שדעתו גמ"ס דין דהיה הניח אף בברכים שאין טענין ברכה במקומו: **תרגום: 1** טחצת עי' (א) הביאר הלכה זו שייכת לעמוד הבא.

